

паралельну з УНМА інтенсивну працю з організації музейно-архівної справи в еміграції. Від того часу в Празі співіснували дві українські установи цього профілю - УНМА при УІГ (згодом його колекція перейшла до Українського історичного кабінету при МЗС ЧСР) та товариство МВБУ [7, с. 349]. Усвідомлюючи доцільність кооперації зусиль у цій сфері, співробітники УНМА неодноразово звертали увагу на протиріччя у діяльності між УНМА та МВБУ і навіть намагалися встановити контакти з цією установою (зокрема, запрошували членів МВБУ до участі у діяльності Наукової колегії при УНМА), однак Товариство не пристало на цю пропозицію [7, с. 349].

Попри таку позицію членів МВБУ, співробітники музею-архіву не втрачали надій встановити з ними ділові контакти. Вже у першому числі свого «Бюлетеню» діячі УНМА заявили про своє розуміння того, «що активні учасники щойно перейденого періоду збройної боротьби ще надто сильно відчувають впливи партійно-політичних чи групових антагонізмів, особливо різних орієнтацій й чисто особистих емоцій. Через це ми наперед знали, що не у всіх колах української еміграції ідея заснування при УГК Музею-архіву знайде однакове співчуття й доброзичливе відношення. Тому нема нічого дивного, що вже виникли або в дальшому виникнуть аналогічні установи, які збиратимуть українські пам'ятки серед відповідних прихильних до них кіл української еміграції» [7, с. 351].

Отже діяльність представників української військової еміграції із заснування українських музейно-архівних центрів за кордоном стала невід'ємною складовою суспільно-політичної та культурної історії України ХХ ст. Заснований у Празі Український національний музей-архів відіграв важливу роль в організації, збиранні, зберіганні та популяризації матеріалів з історії визвольної боротьби українського народу та української державності загалом.

Список використаних джерел та літератури:

1. Віднянський С. Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині: Український вільний університет (1921-1945), К. 1994.-82 с.
2. Бойко В.П. Українські комбатанти – організатори військово-історичних музеїв / В.П. Бойко / Historical and Cultural Studies. Історико-культурні студії. Львів, 2014. С. 7-11.
3. Бублик Т. Наукова та культурно-освітня діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині та Німеччині в 20-30 рр. ХХ ст. : Дис...к.і.н.:07.00.01.-К. 1997.-179 с.
4. Мельник Р. Проблема будівництва Збройних сил УНР у теоретичних розробках Всеволода Петріва // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», липень-серпень 2010. С. 16-20.
5. Мушинка М. Музей визвольної боротьби у Празі та його останній директор Симон Наріжний // Русская, украинская и белорусская эмиграция в Чехословакии между двумя мировыми войнами. Результаты и перспективы исследований. Фонды Славянской библиотеки и пражских архивов: Сб. докл. междунар. конф. (Прага, 14-15 авг. 1995 г.): В 2-х ч. - Прага, 1995. - Ч. 2. - С. 806-815.
6. Обідний М. Наші завдання в охороні пам'яток // Вістник Укр. нац. музею-архіву при Укр. ін-ті громадознавства у Празі. - Прага, 1928. - Ч. 1. - С. 10-11.
7. Палієнко М. Г. Створення та діяльність Українського історичного кабінету в Празі (1930-1945 рр.) // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. Серія «Історія. Економіка. Філософія». - 2001. - Вип. 5. - С. 349-356.

Музичко Олександр Євгенович

кандидат історичних наук,

доцент Одеського національного університету

імені І.І. Мечникова, sandro06@ukr.net

ВІЗИТИ ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ ДО ЛЬВОВУ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У XIX – на початку ХХ ст. Південна Україна та Галичина перебували у складах різних імперій, мали різні моделі розвитку соціально-економічних, суспільних та культурних відносин. Однак і між такими територіально віддаленими регіонами, навіть у не досить розвинену інфраструктурно добу, існували певні зв'язки. Наприклад, в Одесу з міста Броди переселилися

представники жидівської громади, які заснували у місті відому синагогу, освітні заклади і т.п. Метою цього нарису є встановлення зв'язків між південноукраїнськими істориками та центром Східної Галичини містом Львовом. Головним чином, зосереджено увагу на візитах істориків до Львову, реконструкції їх обставин та результатів. Стаття ґрунтується на актових та архівних джерелах, як архівних, так і опублікованих.

Першим задокументованим випадком візиту одеського історика до Львову була подорож у 1859 р. викладача історії Рішельєвського ліцею, а згодом професора кафедри російської історії Новоросійського університету, Михайла Павловича Смірнова (1833 - 1877). Мотивацією був пошук істориком матеріалів для своєї магістерської дисертації з історії середньовічної Галичини. Вже через десять років після візиту у листі до Я. Головацького М. Смірнов згадував про люб'язний та щирий прийом у Львові. Під час перебування у місті Лева М. Смірнов налагодив контакти з галицькими русофілами: Д. Зубрицьким, Й. Лозинським, Я. Головацьким, І. Вагилевичем та поляками Я. Добжанським та А. Беловським. Особливо теплі згадки у нього залишив народознавець та бібліограф Й. Лозинський, якого він називав «дуже милою молодою людиною». З Я. Головацьким до кінця 1860-х років М. Смірнов підтримував листування, в якому повідомляв про обставини своєї праці в Одесі. М. Смірнов приєднався до численного хору сучасників з наукового світу про несприятливі обставини існування вченого в Одесі: «Вы не можете себе представить, как трудно заниматься ученым трудом в Одессе, так бедны наши библиотеки, в особенности к той теме, которую я выбрал». Однак захист докторської дисертації відбувся при величезному напливі публіки, що дало підстави М. Смірнову більш оптимістично зауважити: «Что показывает, каким вниманием пользуются сочинения по западнорусской истории даже в Одессе, которая вообще не отличается ни малейшим сочувствием к науке, а занята исключительно пшеничными интересами». М. Смірнов перебував в активному обміні книгами та періодичними виданнями з Я. Головацьким.

Одесит надсилав галичанину для Народного руського дому книги Пушкіна, Лермонтова, Терещенка, Шевченка, Карамзіна, Костомарова, Котляревського, Гоголя, П. Куліша, одеські видання – праці А. Скальковського, «Новороссийский календарь». Велику частину книг пожертвував одеський купець першої гільдії Семен Степанович Яхненко, міський голова Одеси у 1860-1863 рр. М. Смірнов додавав, що жертводавець «как малоросс питает к Русинам особенную симпатию, ревность его весьма похвальна». Ліцейські викладачі були в захваті від надісланих Я. Головацьким книг в дар ліцею. Можливо, галичанин виконав прохання М. Смірнова про надіслання йому історичної карти Галичини. В Одесі М. Смірнов намагався видати праці І. Вагилевича, обрати Я. Головацького почесним доктором Новоросійського університету (що зрештою і відбулося) [1].

Магістерська дисертація М. Смірнова «Судьбы Червоной или Галицкой Руси» була надрукована у С.-Петербурзі у 1860 р. і там само захищена. Найбільшим внеском М. Смірнова у вивчення середньовічної історії Західної України була магістерська дисертація, у якій він простежив основні етапи розвитку Галичини з Київських часів до 1387 р. М. Смірнов працював у типово позитивістському дусі, більше переповідаючи літописи, аніж вдаючись до власної інтерпретації джерел. Концептуально новим на той час був розділ про «Внутрішню історію Галицької Русі», у якому автор охарактеризував соціально-економічні, національні та церковні відносини [6]. У 1886 р. у Тернополі дисертація одесита була перевидана у скороченому вигляді у перекладі на українську мову у 5 томі «Руської історичної бібліотеки» за редакцією О. Барвінського.

Наступним серед південноукраїнських істориків відвідав Львів у 1869 р. на той час викладач другої Одеської гімназії, а надалі видатний славіст, історик та мовознавець, професор Новоросійського університету, Олександр Олександрович Кочубинський (1845 – 1907). У Львові одесит прагнув ознайомитися зі станом справ академічної руської гімназії. Але його чекало розчарування, адже він потрапив у канікулярний час. Проте, він поспілкувався з причетними до закладу особами [4, с. 4]. У 1874 р. О. Кочубинський вивчав у Львові середньовічні писемні пам'ятки, зокрема, південно-східну редакцію Пандект Антіоха Чорноризця 1397 р.

Наступником М. Смірнова на кафедрі російської історії Новоросійського університету був його студент Олексій Іванович Маркевич (1847 - 1903). На відміну від М. Смірнова, О.

Маркевич був не лише україніст за великою кількістю своїх праць та лекційних курсів, але й прибічник українського культурницького національного руху, членом Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові. Саме тому відвідини О. Маркевича Львову у 1895 р. вилилися у резонансну справу. У Львові одесит знайшов раніше знайомого йому М. Грушевського, який влаштував гостю та його дружині прогулянку містом, показав том «Записок» НТШ [2, с. 7].

У Львові О. Маркевич, зятятий книголюб, придбав у книгарні заборонені у Російській імперії книжки, зокрема, праці М. Драгоманова, П. Куліша, В. Засулич та ін. На кордоні, можливо за доносом, професора затримали жандарми. О. Маркевича звільнили з університету. Втім, це не припинило його контактів з НТШ. У 1901 р. передусім за ініціативи О. Маркевича М. Грушевського обрали дійсним членом Одеського товариства історії та старожитностей. Наступником О. Маркевича на кафедрі став вихованець В.Б. Антоновича Іван Андрійович Линниченко (1857 – 1926). Як спеціаліст з історії середньовічної Галичини, він неодноразово відвідував Львів (зокрема, у 1880-х рр, 1907 р., 1911 р.), плануючи видати корпус грамот галицько-волинських князів. У Львові він встановив контакти з польськими істориками К. Ліске та А. Прохазкою, русофілом А. Петрушевичем (за ініціативи І. Линниченка А. Петрушевича обрали членом Одеського товариства історії та старожитностей). Свої враження від міста І. Линниченко залишив у мемуарній записці, що, можливо, була надрукована в одній з газет. Львів викликав у нього переважно негативні враження. І. Линниченко згадував, що в місті не було західного благоустрою і разом з тим було мало «російськості». Львів нагадав йому західноруські та польські міста Російської імперії. Найбільше його приголомшували успіхи колонізації, наявність маси жидів. За словами історика, Львів виглядав «типовим польським або колонізованим російським містом, патріархальним, безладним, брудним» [3, арк. 11]. Показово, що подібне враження Львів справив і на іншого київського історика М. Дашкевича, близького за своїм світоглядом до І. Линниченка [7, арк. 33].

Останнім на початку ХХ ст. Львів відвідав друг І. Линниченка, історик літератури, професор Новоросійського університету Володимир Федорович Лазурський (1869 – 1947), знаний своєю прихильністю до української культури, передусім театру (особистим другом родини Лазурських була М.К. Заньковецька).

Можливість розширити коло своїх українських знайомих В. Лазурський отримав у першій половині 1914 р. Він згадував, що під час відвідин Львову реалізував своє давніше бажання (сама наявність такого бажання є дуже промовистою) ознайомитись з НТШ, Українською академією наук. В НТШ йому довелося налагодити своєрідний «міжцивілізаційний діалог» з хлопчиною, що зустрів одеського гостя. В. Лазурський не дуже добре розумів галицький діалект з полонізмами, а галичанин – російську мову. Зрештою, обидва чудово порозумілися, коли В. Лазурський перейшов на полтавський діалект української мови. Галичанин показав гостю музей НТШ, який його втім не вразив. За браком часу В. Лазурський не зміг відвідати інші українські організації. Натомість він відвідав дівочу гімназію, якою завідував член НТШ О. Макарушка. Останній дозволив В. Лазурському відвідати уроки, показав йому приміщення. Одесита приємно вразили україномовні уроки [5, арк. 212].

Видатний катеринославський історик Д.І. Яворницький мріяв відвідати Львів і навіть отримати там викладацьку роботу, про що просив сприяння М.С. Грушевського. Але, на жаль, не судилося. Можливо, Львів відвідував і А.С. Синявський.

Отже, можемо констатувати, що Одеса, як головний центр південноукраїнської науки, природно «делегувала» до Львову низку помітних істориків, мотивація яких до поїздок у головне місто Української Галичини, головним чином, була науковою або/і національною. Візити до Львову безумовно сприяли поживленню культурних контактів та наукового обміну. З іншого боку, Одеса приваблювала і галицьких вчених. Згадаймо, хоча б про візити до Одеси М. Грушевського, І. Франка, В. Гнатюка.

Список використаних джерел та літератури:

1. Відділ рукописів інституту української літератури ім. Т. Шевченка. – Ф. 104. – Оп. 1. – Спр. 860-863.
2. Грушевський М. Памяти Олексія Маркевича // Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. – Т. LV. – 1903. – С. 1-14.

3. Державний архів Одеської області. – Ф. 153. – Оп. 1. – Спр. 92.
4. Кочубинский А.А. Отчет о командировке за границу. – Одесса, 1870. – 57 с.
5. Лазурский В. История моей жизни. – Одесса, 1936. – 326 арк.
6. Смирнов М.П. Судьбы Червоной или Галицкой Руси до соединения ее с Польшею (1387 г.). – СПб., 1860. – 153 с.
7. Чуткий Андрій Іванович. М.П.Дашкевич: особистість, наукова та педагогічна спадщина вченого: Дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 238 арк.

***Munirova Leila**, Assoc.Prof. in Education,
Istanbul Aydin University,
leila.unesco@gmail.com*

***Guvendik Nevin**, MA of Science, Sakarya
University, Chemistry teacher, Gumuspala
Mesleki Teknik Anadolu Lisesi,
nevin.akcay@yahoo.com*

***Gvozdeva Anita**, Undergraduate student,
Istanbul Aydin University
anita.unesco@gmail.com*

PEACE EDUCATION IN SOCIOCULTURAL SPACE OF THE INTERCULTURAL CITY

Peace education for Young People is very important in the Dialogue of Civilizations and Nations and can be investigated a sociocultural process of modern intercultural city.

The main idea is due to the seventeen UN Sustainable Development (Sustainable Development Goals,SDGs) in a balance of the economic, social and environmental as a part of the global education agenda (Education 2030 guide) and key features of SDG-4 Education 2030, Millenium Development Goals and the global commitments expressed in the SDG-4 targets(the Incheon Declaration and the Education 2030 Framework for action) for all actors of the international community and all parts of the world seeking to address globally-shared concerns and to promote the public good.

Education for peace and security as Education for Sustainability (ESD) and Global Citizenship Education (GCED) is considered due to the target 4.7 of SDG4:«By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of a culture's, contribution to sustainable development».

The goals and targets are to both inspire an interest to stimulate students' activity in the Five Ps of critical importance: People, Planet, Prosperity, Peace and Partnership and also to promote interaction, understanding of a Culture of Peace. The success will be driven by the sustainable education peace goal, international peace and security (The Security Council committees, the specialized Committees on United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),the University of Peace 2250,Security Council Resolution 2250) for multinational partnerships between state and non-state actors for transparent implementation, monitoring and accountability, appreciating our similarities rather than focusing on our differences.(Review of the United Nations Peacebuilding Architecture).

The main context reflects the important role of the 21st Century pedagogy on information, media fluency and incorporating modern technologies (IBE). And will lead, coordinate and focus on World Politics, Policy and Social Leadership, Youth and Cultural relations policy and Sustainable future for Youth, the Safeguarding of the Cultural Heritage. Special heritage activities successfully enable study young people's positive contribution to peace process and conflict resolution, to reach a collective understanding of the ideas and translating them into a country, regional and global levels in modern intrecultural city (The UNSCR on Youth, Peace and Security).

Young people as actors can play an important and positive role in the maintenance and promotion of international peace and security, help assure educational opportunities to children and